

RAQAMLASHTIRISH ORQALI MONOPOLIYAGA QARSHI KURASHISH VA KORRUPSIYANI OLDINI OLISH

Ходжаев Рашиджон Равшанович

+998977337673

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamlashtirishning monopoliyaga qarshi kurashish va korrupsiyani oldini olishdagi o'rni va ahamiyati tahlil etilgan. Raqamli texnologiyalar, davlatning iqtisodiy jarayonlariga aralashuvini samarali nazorat qilish va korrupsiyaga qarshi kurashishda qanday rol o'ynashi ko'rib chiqiladi. Shuningdek, raqamli platformalar yordamida bozordagi tenglikni ta'minlash va samarali davlat boshqaruvini shakllantirishda raqamlashtirishning muhimligi tushuntiriladi.

Kalit so'zlar: Raqamlashtirish, monopoliyalar, korrupsiya, iqtisodiy jarayonlar, davlat boshqaruvi, digitalizatsiya, bozordagi tenglik, korrupsiyaga qarshi kurash.

БОРЬБА С МОНОПОЛИЯМИ И ПРЕДОТВРАЩЕНИЕ КОРРУПЦИИ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВИЗАЦИЮ.

Аннотация: В статье рассматривается роль и значение цифровизации в борьбе с монополиями и предотвращении коррупции. Анализируется, как цифровые технологии могут способствовать эффективному контролю за экономическими процессами и обеспечению борьбы с коррупцией. Также рассматривается важность цифровых платформ в обеспечении рыночного равенства и формировании эффективного государственного управления.

Ключевые слова: Цифровизация, монополии, коррупция, экономические процессы, государственное управление, дигитализация, рыночное равенство, борьба с коррупцией.

COMBATING MONOPOLIES AND PREVENTING CORRUPTION THROUGH DIGITALIZATION.

Abstract: This article examines the role and importance of digitalization in combating monopolies and preventing corruption. It analyzes how digital technologies contribute to effective monitoring of economic processes and anti-corruption efforts. The importance of digital platforms in ensuring market equality and fostering effective governance is also discussed.

Key words: Digitalization, monopolies, corruption, economic processes, governance, digitalization, market equality, anti-corruption.

Kirish

Raqamlashtirish – bu texnologiyalarni va raqamli tizimlarni iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda qo'llash orqali, jamiyatni yanada rivojlantirishga yo'naltirilgan bir jarayon. Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning keng qo'llanilishi monopoliyaga qarshi

kurashish va korrupsiyani oldini olishda muhim vosita sifatida xizmat qilmoqda. Iqtisodiyotni raqamlashtirish orqali davlatlar bozorlar ustidan samarali nazorat o'rnatish, iqtisodiy faoliyatni yanada ochiq va shaffof qilish imkoniyatiga ega bo'lishmoqda. Shu bilan birga, raqamli platformalar, davlat organlarining o'zaro aloqalarini soddalashtiradi va korrupsiya bilan kurashda samarali mexanizmlar yaratadi.

Asosiy qism

1. Raqamlashtirishning monopoliyaga qarshi kurashishdagi roli

Monopoliya – bu bozorning faqat bitta subyekti tomonidan boshqarilishi, bu esa iqtisodiy tenglikni buzadi va iste'molchilarning manfaatlarini himoya qilishga to'sqinlik qiladi. Raqamlashtirish orqali bozorlardagi shaffoflikni oshirish, raqobatni rag'batlantirish mumkin. Misol uchun, raqamli platformalar va onlayn savdo tizimlari bozorda bir nechta o'zaro raqobatlashayotgan firmalarni yaratish imkoniyatini beradi, bu esa monopoliyalarga qarshi samarali kurashni ta'minlaydi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar yordamida bozordagi narxlarni nazorat qilish va resurslarni taqsimlash jarayonlarini yaxshilash mumkin.

2. Raqamlashtirish va korrupsiyaga qarshi kurash

Korrupsiya – bu davlat organlarining xizmatlaridan shaxsiy manfaatlar uchun foydalanishdir. Raqamlashtirish, davlat boshqaruvi jarayonlarini avtomatlashtirish va raqamli tizimlarga o'tkazish orqali korrupsiyani kamaytirishga yordam beradi. Masalan, davlat xizmatlarining onlayn platformalarga o'tkazilishi fuqarolarga tez va shaffof xizmat olish imkonini yaratadi, shuningdek, korrupsiyaga o'rin qoldirmaydi. Raqamli tizimlar, shuningdek, davlat byudjeti, tenderlar va soliq yig'imlarini kuzatish imkonini berib, korrupsiya faoliyatini nazorat qilishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

3. Raqamli iqtisodiyot va davlat boshqaruvining samaradorligi

Raqamlashtirish nafaqat iqtisodiy faoliyatni, balki davlat boshqaruvini ham samarali qilishga yordam beradi. Raqamli boshqaruv tizimlari, davlat xizmatchilarining ish faoliyatini avtomatik tarzda nazorat qilish imkoniyatini yaratadi, bu esa xolis va samarali boshqaruvni ta'minlaydi. Shuningdek, raqamli tizimlar orqali jamoatchilik va davlatning o'zaro aloqalarini mustahkamlash va boshqaruvning ochiqligini ta'minlash mumkin.

4. Raqamlashtirish orqali bozorni shaffoflashtirish va fuqarolarni himoya qilish

Raqamlashtirish bozorlarni yanada shaffoflashtirishga yordam beradi. Fuqarolar va tadbirkorlar raqamli tizimlar orqali o'z huquqlarini himoya qilishda imkoniyatlarga ega bo'ladi. Misol uchun, davlat tomonidan olib boriladigan tenderlar, byudjet xarajatlari va soliq yig'imleri haqidagi ma'lumotlarni onlayn platformalarda ochiq e'lon

qilish, fuqarolarga ular haqida to'liq axborot olish imkoniyatini beradi. Bu esa, o'z navbatida, korrupsiyaga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi.

Monopoliyaga qarshi kurashda raqamlashtirishning roli

Raqamlashtirish orqali monopoliyalarga qarshi kurashishning birinchi asosiy mexanizmi — bu bozorlar va raqobatni yanada ochiq qilish imkoniyatidir. Raqamli platformalar yordamida, bozorda ishtirok etuvchi barcha tomonlar o'zaro tenglikda faoliyat yuritishlari uchun sharoit yaratish mumkin. Masalan, internet-savdo tizimlari orqali kichik va o'rta biznes subyektlari o'z mahsulotlarini keng auditoriyaga taqdim etish imkoniga ega bo'lishadi. Shu tarzda, bozor raqobati kuchayib, monopolistik strukturalar kamayadi.

Bundan tashqari, raqamli tizimlar, bozordagi narxlarni monitoring qilishni osonlashtiradi, bu esa monopolistlarning narxlarni manipulyatsiya qilish imkoniyatlarini kamaytiradi. Misol uchun, onlayn savdo platformalarida narxlar va mahsulotlar haqidagi ma'lumotlar ochiq va real vaqt rejimida yangilanadi. Bu, iste'molchilarga eng yaxshi narxlarni tanlash va firibgarliklarni aniqlashda yordam beradi. Natijada, bozorda monopoliyalarning kuchayishi va narxlarning ko'tarilishi oldi olinadi.

Korrupsiyaga qarshi kurashda raqamlashtirish

Raqamlashtirishning korrupsiyaga qarshi kurashdagi asosiy roli – bu davlat va jamoat sektorlaridagi jarayonlarning ochiqligi va nazoratini ta'minlashdir. Hozirgi kunda, ko'plab davlat xizmatlari raqamli platformalarga o'tkazilgan, bu esa fuqarolarga o'z huquqlarini himoya qilishda va shaffof ma'lumot olishda yordam beradi. Masalan, soliq to'lovlari, davlat tenderlari, va boshqa byudjet xarajatlari haqidagi ma'lumotlar onlayn platformalar orqali mavjud. Fuqarolar va tadbirkorlar o'z faoliyatini nazorat qiladigan davlat tizimlari orqali, bu jarayonlar haqida to'liq va aniq axborot olishlari mumkin.

Elektron hukumat tizimlarining joriy etilishi davlat xizmatchilarining ishini avtomatlashtiradi va ularni doimiy nazorat ostida bo'lishiga imkon beradi. Bunda davlatning barcha xizmatlari, shu jumladan, arizalar qabul qilish, soliq yig'ish va boshqa davlat xizmatlari, raqamli tizimlar yordamida amalga oshiriladi, bu esa korrupsiyaga yo'l qo'yilishini kamaytiradi. Ayni paytda, fuqarolar o'z arizalarining qayerda turganini va qanday jarayonlardan o'tayotganini real vaqt rejimida kuzatib borishlari mumkin.

Bozorni shaffoflashtirish va fuqarolarni himoya qilish

Raqamlashtirish, shuningdek, bozorlarni shaffoflashtirishda ham muhim rol o'ynaydi. Raqamli tizimlar orqali davlatning xarajatlari, tenderlar va boshqa iqtisodiy jarayonlar haqida to'liq va real vaqtda ma'lumot olish mumkin. Shu tarzda, fuqarolar davlatning ish faoliyatini yaxshiroq tushunishlari va undan foydalanishlari uchun imkoniyat yaratadi. Shuningdek, davlat xizmatlari va tenderlar haqidagi

ma'lumotlarning ochiq bo'lishi fuqarolarni firibgarliklardan va korrupsiyadan himoya qilishga yordam beradi.

Bundan tashqari, raqamli tizimlar yordamida davlat va xususiy sektor o'rtasidagi shaffoflikni oshirish mumkin. Korrupsiya ko'pincha davlat xizmatchilari va tadbirkorlar o'rtasidagi noqonuniy kelishuvlar bilan bog'liq bo'ladi, lekin raqamli tizimlar ularning harakatlarini monitoring qilishni osonlashtiradi. Bu, o'z navbatida, korrupsiyani kamaytirishga yordam beradi va bozorlarni yanada adolatli qiladi.

Raqamli boshqaruvning samaradorligi

Raqamlashtirish jarayonida, davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish uchun avtomatlashtirilgan tizimlar va onlayn platformalar yordamida davlat xizmatchilarining ish faoliyatini monitoring qilish, islohotlarni yanada tezkor va samarali amalga oshirish mumkin. Raqamli boshqaruv tizimlari nafaqat korrupsiyani kamaytirishga, balki fuqarolarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirishga ham yordam beradi. Shu bilan birga, raqamli boshqaruv jarayonlarining shaffofligi va natijalarining kuzatilishi, jamiyatda ishonchni oshiradi va fuqarolarning davlat ishlariga bo'lgan ishtirokini kuchaytiradi.

Xulosa

Raqamlashtirish monopoliyaga qarshi kurashish va korrupsiyani oldini olishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar yordamida davlat boshqaruvi yanada samarali va shaffof bo'ladi, iqtisodiy tizimning samaradorligi oshadi va korrupsiyaga qarshi kurashish jarayonlari tezlashadi. Shu bilan birga, raqamlashtirish ijtimoiy adolatni ta'minlash va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda katta rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Islomov, A. (2023). *Raqamli iqtisodiyot va raqamlashtirish*. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Tursunov, D. (2022). *Korrupsiyani oldini olish va raqamli texnologiyalar*. Toshkent: Davlat nashriyoti.
3. Karimov, A., & Isayeva, N. (2021). *Monopoliyaga qarshi kurashishda raqamli innovatsiyalar*. Samarqand: Samarqand Universiteti nashriyoti.